

Toruń

Adam Gutowski

2022

Table of Contents

Toruń	1
W Państwie Krzyżackim	3
W Granicach Rzeczypospolitej	5
W Królestwie Prus	7
W Księstwie Warszawskim	8
Okres Pruski	8
Okres PRL	9
Po 1989 roku	12
Stan obecny	14
Podział miasta	14
Charakterystyka	16
Znane marki z torunia	17
Kultura i sztuka	18
Glossary	21

W Państwie Krzyżackim

Początek współczesnemu miastu dali Krzyżacy w 1230 roku, dla których był on punktem wyjścia do podboju plemion pruskich i tworzenia państwa krzyżackiego. Pierwszą wzmiankę historyczną o Toruniu zawiera dokument lokacyjny z 28 grudnia 1233[32] [33] roku wystawiony przez Hermana von Salza, mistrza krzyżackiego.

W 1236 roku, z powodu częstych powodzi nawiedzających te nisko położone tereny, miasto przeniesiono w górę rzeki, w miejsce jego obecnego położenia. Pierwotnego miasta poszukiwano od lat 1970., jednak dopiero na podstawie badań opublikowanych w 2018 roku ustalono, że owa pierwotna lokalizacja miasta położona była ok. 10 km na zachód od obecnej starówki, nad dogodną przeprawą przez Wisłę, na południe od współczesnej wsi Stary **Toruń**¹. Pierwotne miasto zajmowało obszar wielkości ok. 500 na 200 metrów. Prawdopodobnie część mieszkańców pozostała w dotychczasowym miejscu, ponieważ folwark i kościół zostały zniszczone dopiero podczas wojny trzydziestoletniej, a w XVII wieku na polach w tym miejscu znajdowano ludzkie czaszki[34]. Nowe terytorium miasta określał odnowiony przywilej chełmiński z 1251 roku, wystawiony w miejsce starego, zniszczonego w pożarze. 13 sierpnia 1264 roku nadano prawa miejskie drugiej osadzie – Nowemu Miastu, od wschodu stykającemu się ze Starym Miastem. W 1454 roku oba miasta połączono, zachowując jednak dzielące je mury obronne.

Przed 1280 rokiem Toruń stał się członkiem Hanzy[35]. XIII-XIV wiek to pierwszy okres szybkiego rozwoju miasta. Toruń stał się dużym ośrodkiem handlowym w Prusach, liczącym aż 20 tysięcy mieszkańców.

¹miasto na prawach powiatu w północnej Polsce, siedziba sejmiku, zarządu i marszałka województwa oraz jednostek im podporządkowanych

1 lutego 1411 roku w **Toruniu**¹ zawarto I pokój **toruński**², kończący tzw. wielką wojnę polsko-krzyżacką 1409–1411. W 1440 roku Toruń był jednym z głównych organizatorów Związku Pruskiego i siedzibą jego Tajnej Rady.

"W Granicach Rzeczypospolitej" on the facing page

¹miasto na prawach powiatu w północnej Polsce, siedziba sejmiku, zarządu i marszałka województwa oraz jednostek im podporządkowanych

²miasto na prawach powiatu w północnej Polsce, siedziba sejmiku, zarządu i marszałka województwa oraz jednostek im podporządkowanych

W Granicach Rzeczypospolitej

W 1454 roku wybuchło powstanie antykrzyżackie, zburzono zamek krzyżacki. Był to początek polsko-krzyżackiej wojny trzynastoletniej. Dla wzmocnienia poparcia szlachty król polski w 1454 roku nadał słynne przywileje szlacheckie. Stało się to na Zamku Dybowskim, w podmiejskiej osadzie Nieszawa (obecnie dzielnica Torunia). 6 marca 1454 roku król Kazimierz IV Jagiellończyk na wniosek poselstwa Związku Pruskiego wydał akt inkorporacji Prus do Królestwa Polskiego i wcielił Toruń do Polski. W czasie wojny Toruń wsparł finansowo króla polskiego ogromnymi sumami pieniędzy (szacowanymi przez historyków na prawie 200 tysięcy grzywien, tj. kwotę równą dochodom ówczesnego Krakowa w ciągu 80 lat, a Poznania w ciągu 270 lat). 19 października 1466 roku II pokój toruński zakończył wojnę trzynastoletnią. W wyniku jego postanowień Toruń wraz z Prusami Królewskimi wszedł w skład państwa polskiego, uzyskując w nim wraz z Gdańskiem i Elblągiem pozycję uprzywilejowaną.

Już w trakcie wojny trzynastoletniej Toruń otrzymał od króla Kazimierza Jagiellończyka tzw. privilegia Casimiriana (zwłaszcza tzw. wielki przywilej z 1457 r.), które określiły zasady politycznej odrębności Torunia oraz podstawy prawno-ustrojowej niezależności i silnej jego gospodarki aż do rozbiorów Rzeczypospolitej i włączenia go do Królestwa Prus w 1793 roku. W ten sposób Toruń (podobnie jak Gdańsk i Elbląg) wyróżniał się na tle innych miast Rzeczypospolitej.

Okres XVI i 1. poł. XVII w. to czas szybkiego rozwoju Torunia. Miasto bogaciło się na handlu wiślanym, składzie soli i towarów solonych, wielkich dorocznych jarmarkach międzynarodowych. W 1576 w mieście i na przedmieściach działały 102 gospody[36]. 15 czerwca 1528 roku przy ulicy Mostowej została otwarta mennica królewska, zastępująca dotychczasowe mennice: krzyżacką i miejską. W pierwszej połowie XVI w. rozpowszechniła się w Toruniu reformacja, do której przystąpiła znaczna część mieszczan. W 1557 roku Toruń stał się oficjalnie miastem luteranckim i jednym z ważniejszych ośrodków protestantyzmu w Rzeczypospolitej. W 1568 nastąpiło

otwarcie Gimnazjum Akademickiego, a w 1594 roku uroczyste podniesienie go do rangi uczelni półwyższej (jednej z pierwszych w kraju). W 1595 roku z inicjatywy burmistrza Heinricha Strobanda rozpoczęto starania o założenie w Toruniu uniwersytetu.

W pierwszej połowie XVII w. Toruń, jako jedno z kilku największych i najbogatszych miast Rzeczypospolitej Obojga Narodów, zamieszkiwało, w zależności od szacunków, od ok. 12 tys.[37] do 20 tys. mieszkańców[38].

Dzięki przywilejom i pozycji gospodarczej Toruń wraz ze swoim patrymonium – pomimo że leżał na obszarze województwa chełmińskiego i był jego największym miastem – wyłączony był z administracji województwa, stanowiąc samorządną jednostkę autonomiczną.

Od 24 września do 9 października 1703 roku doszło do katastrofalnego, najdotkliwszego w całej historii bombardowania miasta przez wojska szwedzkie, dowodzone przez Karola XII. Spłonęła znaczna część Rynku, ratusz i kościoły. W 1708 roku ludność miasta została zdziesiątkowana przez wielką epidemię dżumy. W 1737 roku prawie cała ludność miasta zachorowała na nieznaną zarazę (prawdopodobnie była to grypa)[39].

Na tle zaostrzających się w Rzeczypospolitej konfliktów religijnych 16 lipca 1724 roku doszło do tzw. tumultu toruńskiego, zakończonego surowym wyrokiem sądu królewskiego i ścięciem protestanckiego burmistrza miasta Jana Godfryda Roesnera, co odbiło się głośnym echem poza granicami kraju, jako tzw. Toruński krwawy sąd. W 1767 roku została w Toruniu przez ewangelicką szlachtę zawiązana konfederacja toruńska.

I rozbiór Rzeczypospolitej w 1772 roku pozostawił Toruń przy Polsce; wtedy po raz pierwszy z inicjatywy Rosji podejmowano starania w celu utworzenia wolnego miasta Torunia. Wywierana przez Prusy presja ekonomiczna na

Toruń i Gdańsk, pozostające wciąż w granicach Rzeczypospolitej, przyniosła miastu straty gospodarcze. Ludność zmniejszyła się z 10 tysięcy mieszkańców około roku 1772 do 6 tysięcy mieszkańców w 1793 roku.

"W Królestwie Prus" below

(This is a Drop-down Hotspot)

(This is a Drop-down text)

test

test

test

W Królestwie Prus

II rozbiór włączył Toruń w skład Królestwa Prus – Prus Zachodnich ze stolicą w Gdańsku. 24 stycznia 1793 roku wojska pruskie wkroczyły do miasta.

["W Księstwie Warszawskim" below](#)

W Księstwie Warszawskim

Czasy napoleońskie dla Torunia oznaczały ogromne osłabienie gospodarcze, kontrybucje i zniszczenia. Na mocy traktatu w Tylży 7 lipca 1807 roku Toruń znalazł się w Księstwie Warszawskim. 21 kwietnia 1809 roku na trzy tygodnie Toruń stał się stolicą Księstwa Warszawskiego, będąc miejscem rezydowania ewakuowanego z Warszawy rządu. W styczniu 1813 roku, przygotowując miasto do oblężenia przez wojska rosyjskie, na rozkaz francuskiego marszałka Louisa Davout, zburzono prawie doszczętnie wszystkie przedmieścia Torunia (m.in. Podgórz, Mokre) i podmiejskie wsie. Nie przeszkodziło to w kwietniu tego samego roku zdobyć miasta Rosjanom, którzy okupowali je przez dwa kolejne lata.

["Okres Pruski" below](#)

Okres Pruski

Po przegranej Napoleona 22 września 1815 roku na mocy postanowień kongresu wiedeńskiego Toruń wrócił do Prus. Okres XIX wieku to umiarkowany rozwój gospodarczy i nowe inwestycje (wybudowano m.in. budynek Policji Miejskiej i aresztu przy Wałach Generała Sikorskiego, Sąd Okręgowy przy ulicy Piekary, urząd powiatu i starostwa, Bank Rzeszy, Teatr Miejski, Poczta i Dwór Artusa na Rynku Staromiejskim, szpital miejski przy ulicy Przedzamcze, szpital obywatelski przy ulicy Słowackiego, szpital diakonisek przy ulicy

Batorego, przytułek dla starców i kalek przy ulicy Sienkiewicza, szkołę średnią dla chłopców przy placu św. Katarzyny, Szkołę Przemysłową przy Wałach Generała Sikorskiego, szkołę powszechną na Bydgoskim Przedmieściu, katolickie seminarium nauczycielskie i ewangelickie seminarium nauczycielskie przy ulicy Sienkiewicza, Młyn Rychtera, Gazownię Miejską, wodociągowe stacje pomp i sporo innych). Ograniczeniem dla rozwoju Torunia w tym czasie był jego status jako ważnej twierdzy, leżącej w sąsiedztwie ówczesnej granicy rosyjsko-pruskiej i związane z tym przepisy budowlane, zakazujące w zasadzie wznoszenia budynków murowanych poza obrębem murów miejskich. Restrykcje te rozluźniono dopiero w latach 80. XIX w., po budowie twierdzy fortowej. W 1862 roku otwarto pierwszą linię kolejową łączącą [Toruń](#) z [Warszawą](#) i [Bydgoszczą](#). Dzięki budowie mostu kolejowego na rzece Wiśle w 1873 roku oraz linii kolejowej Berlin – Wystruć miasto stało się ważnym węzłem kolejowym. W 1899 roku otwarto pierwszą elektryczną linię tramwajową. W 1900 roku Toruń stał się powiatem miejskim (Stadtkreis) w rejencji kwidzyńskiej, w prowincji Prusy Zachodnie. W 1906 roku powiększono obszar miasta przez przyłączenie gminy Mokre[40].

"Okres PRL" below

Okres PRL

Miasto – jako cenna substancja historyczna – miało sporo szczęścia, gdyż poza niewiele znaczącymi epizodami nie zostało dotknięte zniszczeniami wojennymi, będącymi udziałem tak wielu polskich miast. 8 lutego 1945 roku do miasta przybywa grupa operacyjna Rządu Tymczasowego przejmując władzę[46]. Tego też dnia ukazuje się pierwszy numer „Słowa Pomorskiego”[46][46].

Na podstawie dekretu PKWN z 31 sierpnia 1944 roku zostały utworzone miejsca odosobnienia, więzienia i ośrodki pracy przymusowej dla „hitlerowskich zbrodniarzy oraz zdrajców narodu polskiego”. Obóz pracy nr 179 Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego utworzyło w Toruniu[47].

Wkrótce, w wyniku zabiegów władz Polskiej Partii Robotniczej w Bydgoszczy, ukształtowane w Toruniu władze nowego województwa pomorskiego przeniesiono do Bydgoszczy, argumentując to przede wszystkim dwukrotnie większym skupiskiem ludności robotniczej w przeciwieństwie do Torunia[48]. W konsekwencji tego Toruń został pozbawiony na rzecz Bydgoszczy kolejnych instytucji-czynników miastotwórczych, jak np. Pomorskiej Rozgłośni Polskiego Radia, dowództwa okręgu wojskowego, prasy codziennej, związków i stowarzyszeń branżowych, Kuratorium Okręgu Szkolnego, Wojewódzkiej Biblioteki Pedagogicznej, orkiestry symfonicznej[49].

W 1945 roku powołano Uniwersytet Mikołaja Kopernika, kontynuujący tradycje Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie. Wykorzystując przypadający na rok 1973 jubileusz 500-lecia urodzin Mikołaja Kopernika, rozbudowano uczelnię jego imienia, zakładając miasteczko uniwersyteckie na Bielanych, stanowiące do dziś ciekawy przykład nowoczesnej architektury II połowy XX wieku.

Z okazji zbliżającego się jubileuszu zintensyfikowano trwające od początku lat 60. prace konserwatorskie przy renowacji toruńskich zabytków. Ważną datą był rok 1966, czyli rocznica 500-lecia pokoju toruńskiego, która przyczyniła się do ostatecznego zabezpieczenia i zagospodarowania ruin zamku krzyżackiego jako pomnika pokoju toruńskiego.

Powojenna intensywna industrializacja kraju sprawiła, że Toruń stał się ośrodkiem przemysłu chemicznego, elektronicznego, metalowego i włókienniczego. Rozbudowano i zmodernizowano (1950–1955 r.) istniejące już od okresu międzywojennego zakłady przemysłowe („Polchem”, Fabrykę Maszyn

Budowlanych, Zakłady Urządzeń Młyńskich) i wybudowano nowe. W 1951 roku powstały w mieście Pomorskie Zakłady Drobiowe jako pierwsze w kraju rozpoczynając tego typu działalność na skale przemysłową[50]. Do największych w kraju należały Zakłady Włókien Sztucznych „Chemitex-Elana” [1963 r.] zatrudniające w szczytowym okresie prawie 7000 pracowników[51] i Toruńska Przędzalnia Czesankowa „Merinotex” [1965 r.]. Rozpoczęto rozbudowę Zakładów Urządzeń Okrętowych (1960 r.), czyli istniejący do dziś „Towimor”. W latach 60. powstało Centralne biuro Konstrukcji Urządzeń Chemicznych – jedyna w kraju placówka naukowo-badawcza zajmująca się aparaturą służącą do produkcji tworzyw sztucznych i gumy[50]. W 1972 roku powołano Toruńskie Przedsiębiorstwo Budownictwa Przemysłowego, które miało realizować centralnie projekty inwestycyjne w mieście[52]

Wraz z rozwojem przemysłu w mieście zaczęły powstawać osiedla mieszkaniowe, które i tak nie były w stanie zaspokoić rosnącego głodu mieszkań. W latach 50. największym z nich był „Kaszownik”. Lata 60. przyniosły osiedla: Zjednoczenia, Młodych, Bema, Tysiąclecia, Chrobrego, Reja i Armii Ludowej (na Podgórzu). Powstało także sporo bloków budowanych przez zakłady pracy, m.in. „Elanę” i „Merinotex”. Najintensywniejszy rozwój budownictwa mieszkaniowego Toruń przeżył w II połowie lat 70. i w latach 80., kiedy to na jego wschodnich terenach powstała tak zwana sypialnia miasta, którą stanowiły trzy wielkie osiedla: Rubinkowo I, Rubinkowo II i Na Skarpie, liczące aktualnie ok. 70 tys. mieszkańców.

Toruń po wojnie stał się także ważnym ośrodkiem kulturalnym. Błyskawicznie odradza się życie kulturalne w mieście: już 24 lutego ma miejsce pierwszy seans kinowy po wyzwoleniu a 16 czerwca pierwsza uroczysta premiera w teatrze miejskim[46]. W październiku 1945 roku rozpoczyna działalność Teatr Lalki i Aktora „Baj Pomorski”[53]. Od 1958 roku rozpoczynają funkcjonowanie coroczne Festiwale Teatrów Polski Północnej [53]. Od 1963 roku rozpoczyna działalność Galeria i Ośrodek Plastyczny Twórczości

Dziecka, jedyna tego rodzaju placówka w Polsce[54]. W 1973 roku Książnica Miejska otrzymuje nową siedzibę przy ul. Słowackiego[55]. Ważną rolę kulturalną odgrywa założone w 1976 roku Toruńskie Towarzystwo Kulturalne[55].

W okresie PRL rozbudowano bazę sportową w mieście. Powstały m.in.: dwa zimowe baseny wioślarskie (1955-1958), sztuczne lodowisko „Tor-Tor” i stadion miejski (1957 -1962), Międzyszkolny Ośrodek Sportowy (1967), basen (1966), basen kryty (1968), stadion żużlowy (1969), stadion na osiedlu Hanki Sawickiej (1976)[55].

1 czerwca 1975 roku Toruń stał się stolicą województwa toruńskiego[56][57].

W latach 1980–1981 Toruń stał się kolebką tzw. struktur poziomych w PZPR. Była to grupa młodych członków partii (głównie wywodzących się z pracowników naukowych Uniwersytetu Toruńskiego), którzy zakładali, że należy zastąpić dotychczasowe zhierarchizowane struktury partii i jej aparat siecią oddolnych demokratycznych komórek partyjnych[58].

"Po 1989 roku" below

Po 1989 roku

Po 1989 roku miasto stało się centrum inwestycyjnym, biznesowym, naukowym i turystycznym regionu. Rozbudowano Uniwersytet Mikołaja Kopernika (powstało m.in. Interdyscyplinarne Centrum Nowoczesnych Technologii, Uniwersyteckie Centrum Sportowe, Centrum Optyki Kwantowej, Collegium Humanisticum). Powstały nowe uczelnie, hotele, muzea. W 1997 roku wpisano zespół Starego i Nowego Miasta oraz ruiny zamku krzyżackiego na

Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego UNESCO, a w 2004 roku wybrano Toruń na ogólnopolską siedzibę Ligi Polskich Miast i Miejsc UNESCO.

W 1997 roku rozebrano Pomnik Wdzięczności poświęcony uczczeniu żołnierzy radzieckich, którzy zginęli przy wyzwaniu miasta, posadowiony przy ul. Wały gen. Sikorskiego[59].

W 1999 roku zaplanowano nową reformę administracyjną, w której województwo toruńskie przestało istnieć. Wobec tego mieszkańcy Torunia starali się o dołączenie do województwa pomorskiego z siedzibą w Gdańsku. W lipcu 1998 roku zapadła decyzja o umieszczeniu w Toruniu władz samorządowych nowo utworzonego województwa kujawsko-pomorskiego, a tym samym 1 stycznia 1999 roku miasto stało się jedną z dwóch stolic nowego województwa. W 2007 roku rozpoczęły się starania Torunia o uzyskanie tytułu Europejskiej Stolicy Kultury 2016, zakończone niepowodzeniem. W 2011 roku miasto uzyskało połączenie z autostradą A1 w kierunku Gdańska, a w 2013 roku w kierunku Łodzi. Natomiast 9 grudnia 2013 roku otwarto most drogowy im. gen. Elżbiety Zawackiej. 12 grudnia 2015 roku otwarto Centrum Kulturalno-Kongresowe Jordanki, w którym swoją siedzibę ma Toruńska Orkiestra Symfoniczna[60].

Po 2015 roku w mieście przebudowano wiele dróg i placów, m.in. Trasę Staromostową, ulicę Łódzką[61] i Turystyczną[62] oraz Plac biskupa Chrapka[63]. Zakończono lub rozpoczęto budowę wielu dużych obiektów kubaturowych, m.in.: elektrociepłowni gazowej ED[64], hali tenisowej[65], basenu miejskiego[66] i nowej siedziby dla Sądu Rejonowego[67]. Rozpoczęła się także rozbudowa Wojewódzkiego Szpitala Zespolonego[68] oraz Specjalistycznego Szpitala Miejskiego[69]. Dokonano także konsekracji dwóch toruńskich świątyń: kościoła pw. Maryi Gwiazdy Nowej Ewangelizacji i św. Jana Pawła II[70] oraz kościoła bł. Stefana Wincentego Frelichowskiego[71], a w powstającej nowej dzielnicy Torunia – Jarze – erygowano nową parafię pod wezwaniem św. Andrzeja Apostoła[72]. W Toruniu również po raz pierwszy odbył się Marsz Równości (wrzesień 2017)[73]. W 2018 roku zapadła decyzja o tym, że Toruń zorganizuje w 2021 roku Halowe Mistrzostwa Europy w lekkoatletyce[74]. W tymże

roku powołano do życia Centrum Szkolenia Wojsk Obrony Terytorialnej[73]. 7 marca 2019 roku podczas sesji Rady Miasta Torunia Marek Żydowicz poinformował, że 27. edycja festiwalu Camerimage odbędzie się w Toruniu[75].

25 października 2021 roku otwarto nową siedzibę Sądu Rejonowego przy ul. Warneńczyka 1[76].

"Okres PRL" on page 9

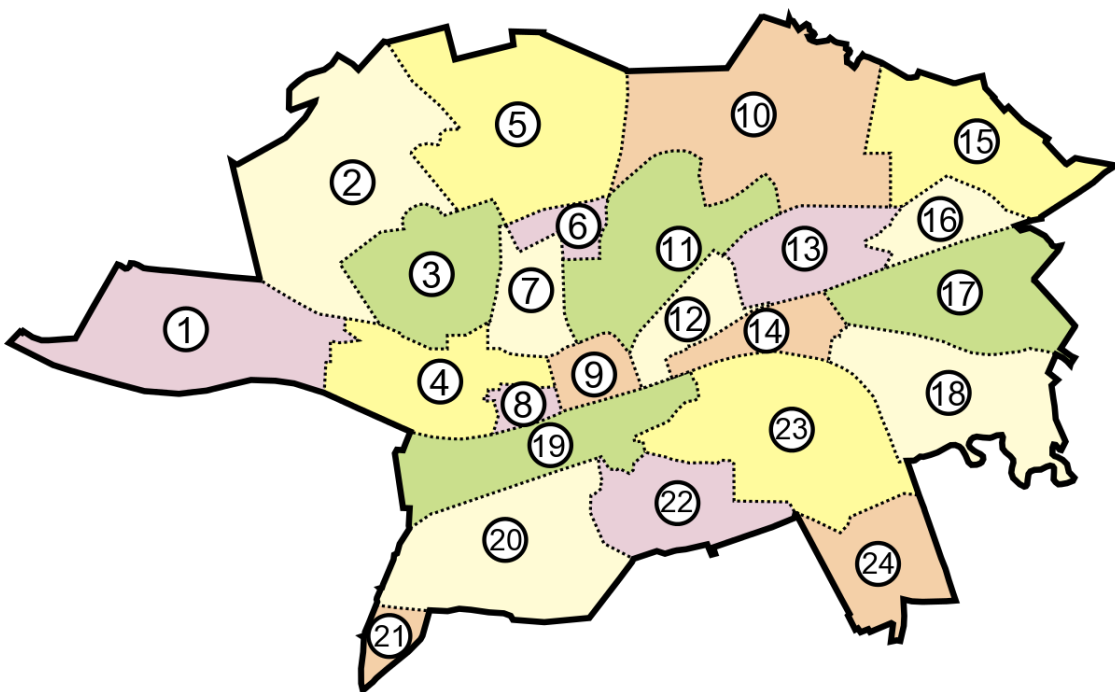
Stan obecny

Od czasu [reformy administracyjnej z 1999 roku](#) prawie całe było [województwo toruńskie](#) (oprócz gmin powiatu nowomiejskiego) weszło w skład nowo powstałego [województwa kujawsko-pomorskiego](#), a Toruń został jego stolicą. Po trwających kilka miesięcy rozmowach polityków, samorządowców i przedstawicieli lokalnych elit zdecydowano o ulokowaniu Urzędu Wojewódzkiego w [Bydgoszczy](#), zaś [Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu](#). W mieście zlokalizowane są zarówno instytucje podległe [samorządowi województwa](#), jak i [województwie](#)[78].

Podział miasta

1. Starotoruńskie Przedmieście
2. Barbarka
3. Bielany
4. Bydgoskie Przedmieście
5. Wrzosey

6. Koniuchy
7. Chełmińskie Przedmieście
8. Rybaki
9. Stare Miasto
10. Katarzynka
11. Mokre
12. Jakubskie Przedmieście
13. Rubinkowo
14. Winnica
15. Grębocin nad Strugą
16. Bielawy
17. Na Skarpie
18. Kaszczorek
19. Piaski
20. Podgórz
21. Glinki
22. Stawki
23. Rudak
24. Czerniewice

Charakterystyka

Toruń to regionalny ośrodek gospodarczy, a także siedziba władz lokalnych kluczowych organizacji gospodarczych. Jest siedzibą władz samorządowych województwa kujawsko-pomorskiego, a także ważnym węzłem komunikacyjnym (autostrada A1).

Miasto jest liderem w województwie pod względem ilości największych przedsiębiorstw, a także najwyższego w regionie wynagrodzenia za pracę[114] oraz niskiego bezrobocia. W styczniu 2017 roku stopa bezrobocia w Toruniu wynosiła 5,2%, w powiecie toruńskim 12%, a w województwie 9,8[115][116]. Toruń przoduje również w pozyskiwaniu środków unijnych[117], co pozwala aktualnie na realizację dużych inwestycji infrastrukturalnych. Jako jedyne miasto w województwie uzyskało klasę A, tzn. najwyższą atrakcyjność inwest-

ycyjną dla wszystkich analizowanych sekcji gospodarki narodowej[118]. Miasto jest również drugim pod względem ważności ośrodkiem dojazdowym do pracy w regionie [119].

O silnej pozycji gospodarczej Torunia na tle innych ośrodków miejskich województwa kujawsko-pomorskiego może świadczyć wynik rankingów opublikowanych w kwietniu 2012 roku przez dwa czasopisma: „Rzeczpospolitą” i „Politykę”. Zestawiono w nim niezależnie 500 największych polskich firm działających w 2011 roku. Z całego regionu kujawsko-pomorskiego na listę trafiło 18 przedsiębiorstw, z których według „Rzeczpospolitej” osiem pochodzi z Torunia, a według publikacji „Polityki” aż 10. Co roku ten wskaźnik jest podobny[120][121].

Znane marki z torunia

Toruńskie marki

Nazwa	Przedsiębiorstwo/Producent	Wyroby
toruńskie pierniki	Fabryka Cukiernicza „Kopernik”	m.in.: Toruńskie pierniki (pomarańczowe niebo, malinowe niebo, serca w czekoladzie, nuta cytrynowa, serduszka w czekoladzie z nadzieniem różanym, bursztynowe serca z nadzieniem brzoskwiniowym, serca toruńskie, flisaczki, uszatki, przekładaniec toruński, mieszanka firmowa), Katarzynki (katarzynki w czekoladzie, mini katarzynki), Wafle Teatralne (wafel teatralny w czekoladzie, wafel teatralny cytrynowy) i inne

płatki śniadaniowe	Cereal Partners Poland Toruń Pacific	m.in.: Nesquik, Nesquik Duo, Nesquik Alphabet, Cini Minis, Strawberry Minis, Cookie Crisp, Cookie Crisp Brownie, Chocapic, Chocapic Choco-Orzechowy, Cheerios, Kangus, Lion, Corn Flakes, Gold Flakes, Frutina owoce i błonnik, Fitness i inne
materiały opatrunkowe	Toruńskie Zakłady Materiałów Opatrunkowych	m.in.: Bella (podpaski higieniczne, wkładki, tampony), Dr Max (chemia gospodarcza), Happy (pieluszki i kosmetyki dla dzieci), Pollena Eva (kosmetyki do pielęgnacji ciała), Seni (pieluchomajtki dla dorosłych), Matopat (wyroby medyczne dla służby zdrowia – gazy, kompresy, opaski, plastry) i inne

Kultura i sztuka

Toruń jest jednym z większych ośrodków kulturalnych północnej Polski. Działa tu kilka dużych placówek kulturalnych, m.in. Toruńska Orkiestra Symfoniczna, Centrum Kultury Dwór Artusa, Centrum Kulturalno-Kongresowe Jordanki, Centrum Sztuki Współczesnej Znaki Czasu, Toruńska Agenda Kulturalna, Teatr im. Wilama Horzycy, Teatr Baj Pomorski, Centrum Kultury Zamek Krzyżacki, Miejska Instytucja Kultury Dom Muz, galerie sztuki, kina, kilkanaście muzeów oraz jedyne w województwie Centrum Nowoczesności – Młyn Wiedzy[229].

W ciągu miesiąca w Toruniu odbywa się średnio sto różnego rodzaju imprez kulturalnych, zaczynając od festiwali, koncertów, wystaw, spektakli teatralnych, przeglądów poetyckich i fotograficznych, a na plenerowych pokazach historycznych kończąc[230].

Glossary

T

Toruń

miasto na prawach powiatu w północnej Polsce, siedziba sejmiku, zarządu i marszałka województwa oraz jednostek im podporządkowanych

